

De Literaire Oogst

Een uitgave van stichting Zuidzijde en
stichting CultuurWerkplaats Tarwewijk, Rotterdam

N° 10
Juli 2018

De Carnisse bundel

Carnisse

Carnisse is één van de vooroorlogse Charloise wijken. De wijk wordt begrensd door de Dorpsweg, Pleinweg en de Goereesestraat. Aan de zuidrand van Carnisse vormt het Zuiderpark een fraaie groene ‘achtertuin’ waar gewandeld, gefietst en kan worden gesport. Carnisse telt zo’n 10.000 inwoners.

Korte historie

In 1899 ging de gemeente Rotterdam akkoord met het plan van een grondexploitant om langs de Katendrechtsche Lagedijk arbeiderswoningen te bouwen. Tussen 1900 en 1950 groeide de wijk gestaag. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog werd er gebouwd rond de Markerstraat en het Amelandseplein. Dit was in 1941 voltooid. Door ontwikkelingen in de Tweede Wereldoorlog stopte de bouw. Pas in 1950 toen de Rotterdamse Havens waren hersteld ging men verder uitbreiden. Er bleek immers behoefte aan nieuwe arbeiders die van heinde en verre naar Rotterdam kwamen o.a. uit Brabant, de Zeeuwse Eilanden en Drenthe. Nieuwe woningen waren hard nodig, maar er waren er te weinig. Het zou pas tot de late jaren '70 duren voordat de woningnood stopte. Tot die tijd zaten pasgetrouwde stelletjes vaak bij hun schoonouders ingetrokken (zie hiervoor het stukje van zanger/cabaretier Gerard Cox).

In de jaren '80 verpauperde een deel van Carnisse. De Gemeente Rotterdam kwam met een plan om de woningen te renoveren, maar dit ging niet zonder slag of stoot. Een van de actievoersters was Bep van der Waal. Zij gaf ongezouten kritiek op deze plannen en spaarde daarbij de toenmalige burgemeester Bram Peper niet. Er mocht geen huurverhoging komen en de oude bewoners moesten voorrang krijgen om op hun ‘oude’ stek te mogen terugkomen. Wat ook gebeurde. Bep van der Waal nam daarna een initiatief om een verzorgingstehuis voor oude bejaarden te realiseren. Aan de Bevelandsestraat zette zij een tent op om als protestactie tegen de Gemeente Rotterdam haar eisen kracht bij te zetten. Op 5 oktober 1988 ging haar droomwens in vervulling: ‘Nancy Zeelenberg’ werd geopend, maar met de naamgeving was zij het oneens. Zelf ging zij daar wonen op nummer 134. Dit was

een klein kamertje, waar zij (weggestopt) haar gedichten schreef. Zie elders in deze bundel.

Literair Carnisse

Schrijver Jan Brokken (geb. 1949 te Leiden) verhuisde op jonge leeftijd naar Rhoon. Furore en bekendheid maakte hij over Rhoon tijdens de Tweede Wereldoorlog in zijn boek *De Vergelding* (2013). Daarnaast publiceerde hij de roman *Mijn kleine waanzin* (2004) over zijn vader, die 'wegzakte' in drank en depressies. De sfeerbeschrijving eind jaren '50, begin jaren '60 in Rhoon is fantastisch, maar bevat ook realistische elementen uit zijn middelbareschooltijd aan de Dorpsweg in Carnisse. Schrijver en dichter Dick Gebuijs (1954) woonde in de jaren '60 aan de Korhaanstraat 18A. Met onbevungen kinderogen beschrijft hij de plekken in Carnisse als kostbare herinneringen. Hoe dierbaar sommige herinneringen aan Carnisse ook zijn, soms kunnen ze wrang worden. Dat laatste overkwam de Rotterdamse schrijver A. Moonen (1937). Na een lang leven vol omzwervingen in Rotterdam, Amersfoort, Amsterdam, Delft en Den Haag, keerde hij eind 1998 terug in Rotterdam. Allereerst woonde hij in Delfshaven aan de Stuurmanstraat om vervolgens enige jaren later opgenomen te worden in verpleeghuis Hannie Dekhuizen, waar hij overleed op 24 januari 2007. A. Moonen werd geboren in 1937 in de Hollandsestraat op Rotterdam-Zuid.

Bekendheid verwierf hij in de jaren '80 met zijn optreden in het televisieprogramma *RUR* van presentator Jan Lenferink. Eén van de eerste zogenaamde lifestyle programma's. In deze bundel leest u de herinneringen aan hem door schrijver en dichter Rien Vroegindewij. Dat de dood een rol speelt in het leven van een schrijver komt nog sterker tot uitdrukking in de roman van Tania Heimans *Hemelsleutels* (2009). Deze roman speelt gedeeltelijk af aan de Urkersingel. Daar bezoeken de kleine Linde en haar vader opa en oma Kroos. De moeder van Linde heeft zelfmoord gepleegd en de hele familie in verbijstering achtergelaten. Iedereen is op zoek naar het hoe en waarom. De schrijfster geeft een inkijkje in de roerige jaren '70 van de twintigste eeuw, waarvan vrijheid, blijheid, zelfontplooiing en drugs hoofdbestanddelen waren.

Bekende Nederlanders uit Carnisse

Voetbalcoach Leo Beenhakker (1942) woonde jarenlang aan de Urkersingel 39 B. Op 13-jarige leeftijd verloor hij zijn vader aan leukemie. Hij maakte eerst zijn school af aan de Zuiderparkschool aan de Carnissesingel. Met vele banen en baantjes vulde hij het karige salaris van zijn moeder aan. Waar en wanneer hij maar kon, ging hij voetballen in Carnisse. Zoals hij zelf zei: "Er zijn altijd drie ingrediënten geweest die me in het vak – ja,

komma het is een vak – van trainer hebben beheerst: de ambitie om het hoogst haalbare

na te streven, de drang het avontuur te zoeken en het verwezenlijken van een droom". Die droom heeft Leo Beenhakker ondanks zijn persoonlijke tegenslagen méér dan waargemaakt.

Je droom najagen ondanks persoonlijke ellende en niet al te rooskleurige omstandigheden zien we terug ook bij Eddy Ouwens. Notabene: hij woonde bij Leo Beenhakker bijna om de hoek, aan de Ebenhaëzerstraat 126 C. Ouwens werd geboren in 1946 in de Bloemhof. Zijn ouders scheidden al snel na zijn geboorte. Na omzwervingen woonde hij een tijdje bij zijn grootouders aan de Lepelaarsingel, om vervolgens in de Ebenhaëzerstraat te gaan wonen. Eddy Ouwens werd achtereenvolgens: deejee, liedjesschrijver, platenproducer en zanger. Hij had onder het pseudoniem Danny Mirror in 1977 een hit met 'I remember Elvis Presley'. Dankzij hem won de band Teach-Inn in 1975 het Eurovisie Songfestival met het nummer "Ding-a-Dong".

Dat het verwezenlijken van een droom je ook tot een nationaal begrip kan maken bewijst het verhaal van tweedehandse boekverkoper Jan de Slegte. Hij begon als gaslantaarnopsteker in Charlois. Toen de gemeente Rotterdam overstapte op elektrisch licht waren zijn dagen als lantaarnopsteker geteld. De Slegte begon verhalen voor te lezen aan kinderen, bejaarden en zieken. Al gauw startte hij een uitleenbibliotheek en verkocht hij tweedehands boeken. De zaken gingen goed en hij ging ook schrijfbenodigdheden verkopen, zoals: inkt, kroontjespennen, schoolschriften, potloden en vulpennen. Hij begon in de Tuindersdwarstraat en opende spoedig een filiaal aan de Katendrechtsche Lagedijk. Zijn bedrijf groeide uit tot een concern. Het

concern werd door zijn zoon met meerdere filialen in heel Nederland uitgebreid. In Rotterdam is er nog steeds een J. de Slegte aan de Hoogstraat gevestigd.

De dichter Albert Prins heeft in deze bundel een fraaie samenvatting van deze geschiedenis in dichtvorm geschreven. Van harte aan te bevelen! Hoe beroemd kan je worden? Het overkwam Loes Veenstra, op hoge leeftijd. Zij woonde het grootste gedeelte van haar leven eerst in de 1e Carnissestraat en later in de 2e Carnissestraat op nummer 12 A. Van oudsher was breien haar hobby. Ze maakte vanaf de midden jaren '50 truien in allerlei kleuren en maten. Haar collectie telde meer dan 550 truien. In 2012 werd er een flash mob over haar en haar werk gemaakt: Alle buurtbewoners hadden een trui van haar aan en met muziek en dansjes werd er in de 2e Carnissestraat een ode gebracht aan een lang leven van hard werken en liefde voor het breien. Door de flash mob kreeg haar werk al snel grotere bekendheid. Eerst werden haar truien tentoongesteld in de CultuurWerkplaats Carnisse en in het Gemaal op Zuid, vervolgens in het Museum Rotterdam, de Kunsthal en tenslotte zelfs in Japan. In het boek van Christien Meindertsma zijn al haar truien overzichtelijk bij elkaar gebracht en zullen nooit meer worden vergeten. In 2016 overleed zij in Vreewijk. In deze bundel staat een van de schaarse interviews die met haar gehouden zijn.

Het van Swietenhoffestival

Vanaf 2007 kent Carnisse de kunstatierroute. Aanvankelijk werd deze route zeer bescheiden bezocht en was er amper aandacht voor in de pers. Iets later kwamen de 'South Exploreroutes' waardoor er meer aandacht gegenereerd werd voor beeldende kunstenaars in Charlois. Voor muzikanten, schrijvers en dichters kwam er hierdoor geen podium. Dat veranderde pas toen in juli 2014 het van Swietenhoffestival werd georganiseerd. Onder de titel "Kruidige Gedichten" was dit een probeersel van Stichting Hogedrukgebied van Carla Scheepe-Belksma. 35 bezoekers, inclusief dichters, verzamelden zich in de stromende regen in een tent. Met dekens gewapend tegen de kou bewezen de aanwezigen dat er toch behoefte was aan dergelijke culturele samenkomst. Dichter en beeldend kunstenaar Gilbert van Drunen riep het publiek tegen het einde van het festival op om op te staan en warm te lopen voor zijn poëzie. Wat ook gebeurde! Met de muziek van Ernst Vingerhoets en zijn band "The Beat 66" werd iedereen geïnspireerd en met warme koffie en thee aangemoedigd.

Het was de start van een groots, jaarlijks terugkerend evenement. Bep van Beek en Jos Aret organiseerden de jaren daarna met een team van vrijwilligers de festivals op een uitstekende manier. Uit Eindhoven kwamen dichters optreden in het kader van het literaire uitwisselingsprogramma. Aanwezig waren onder andere: Pierre Marechal, Willem Adelaar en Hans Marijnissen en Derrel Niemeijer. Ook Rotterdamse dichters lieten zich horen, zoals: Joz Knoop, Albert Prins, Alexander van Elswijk, Irmlinda de Vries met Thomas Koppelaar, Kobus Carbon en later stadsdichter Derek Otte en YMP. De muzikale omlijsting was de jaren daarna in handen van Wally McKey. Robert Tau presenteerde elk jaar het festival.

Wij hopen als samenstellers dat u zult genieten van deze teksten zodat u met een gulle glimlach op de mond zal zeggen:

"Zo is het, en niet anders!"

Veel leesplezier!

Robert Tau en Alexander van Elswijk

Officiële opening Nancy Zeelenberghuis (5-10-1988)

Meer dan 8 jaar geleden werd in de deelraad van toen
gevraagd om wat nu heet een zorghuis, te bouwen
In al deze jaren bleef ons een groep getrouwen
die bleef knokken voor de ouwen van nu en voor later

Vergaderingen werden bijgewoond
met leden van Humanitas, kruisverenigingen, v.h. de architect
In gedachten zagen wij ons huis al bewoond
door de makette ons door Jaap getoond

Hij vroeg ons ook namen voor het huis aan te dragen
iets in verband met Carnisse zei hij ons
Enthousiast ging ieder aan de slag droeg oude namen aan
maar opeens kregen wij geen respons

Lang gewacht nooit stil gezwegen
Carnisse heeft zijn zorghuis gekregen
Alleen en daarin hadden wij geen erg
heet ons huis nu ineens Nancy Zeelenberg

Al vinden wij ons beet genomen toch zijn wij blij
dat voor onze ouderen een zorg is weggenomen
Het is alleen zo jammer dat er een andere zorg
voor in de plaats is gekomen

De meeste mensen in onze wijk zijn niet zo rijk bedeed
zij zouden er wel willen wonen, maar de huren zijn te hoog
Als deze zorg nu nog wordt weg genomen
wordt in dit huis de juiste zorg op maat met elkaar gedeeld

Punt

In een rouwadvertentie in NRC Handelsblad las ik dat op woensdag 24 januari 2007 in het verpleeghuis Hannie Dekhuijzen van de stichting Humanitas in Rotterdam A.W.P Moonen was overleden. Erboven stond: NABESTAANDEN, ERFGENAMEN, VOLGAUTO'S, REGEN EN WIND. Een regel die in een andere indeling een gedicht uit de bundel Gezagvoerdersverzen uit 1988 van A. Moonen bleek te zijn.

A. Moonen werd op 28 augustus 1937 geboren in de Hollandsestraat op Rotterdam Zuid. Over zijn jeugd is weinig bekend. Na Rotterdam woonde hij in Den Haag, in Delft en in Amersfoort en vervolgens in Amsterdam, waar hij zijn beste jaren beleefde. Hij publiceerde in het satirische studentenblad *Propria Cures*, werd bekend als provocateur, hij trad op in het programma *RUR* van Jan Lenferink en andere praatprogramma's. Hij werd een keer door professor Karel van het Reve hoogstpersoonlijk van een podium geslagen. En dan schijn je er in Amsterdam helemaal bij te horen. Begin jaren negentig keerde hij naar zijn geboortestad terug.

Feitelijkeit en fantasie lopen in het werk en leven van Moonen door elkaar. Hij kon op een plechtstatige wijze over heel vieze dingen schrijven, over dingen onder de gordel zal ik maar zeggen. Zo vond hij het vrouwelijk geslachtsdeel in onze Westerse cultuur schromelijk overschat, terwijl hij de loftrumpet stak over het achterwerk van zijn Turkse minnaar Hikmet, tevens huisvader in Bospolder. Hij deed het met mannen en jongens, maar een vrouw, mits van meer dan gemiddelde omvang, was ook welkom.

A. Moonen. Op de vraag waar de punt voor stond, antwoordde hij vóór Moonen. A Punt Moonen, de schrijver, niet te verwarren met A. Moonen, de paardenslager uit de Mauritsstraat, tegenwoordig de slager van Hotel New York.

In 1986 publiceerde hij de roman *De wurger van Delft*, dat als zijn beste boek wordt beschouwd. Daarin beschreef hij in detail bepaalde zaken over een geruchtmakende moordzaak, zodanig dat hij als verdachte werd gearresteerd en verhoord. In de bundel *Naar Portugal* doet hij in het verhaal *Hotel Lissabon* verslag van een vakantietripje naar Portugal, dat wil zeggen, naar hotel Lissabon in de Kortenaerstraat te Rotterdam.

Op vakantie in de eigen stad dus.

Lingerie en bevredigingsmateriaal, waaronder een reisirrigator, worden ingepakt. “Omstreeks halfelf die maandagavond stond ik gereed voor een bestelde taxi. Neemt u ook altijd de achterbank? ‘t Hotelletje bevond zich op enkele minuten loopafstand van het ziekenhuis alwaar ik me bijna had laten versnijden door een onverschillig richting vooroverbuigend assistente glurende chirurg. Buiten een redelijk Nederlandstalige Portugese tapster en americano haspelende Spanjool om bevond zich verder niemand beneden. Als een wereldwijdse figuur nam ik plaats aan een schemerige hoektafel. Flamencomuziek bestendigde mijn vakantiedroom.” Het avontuur eindigt na een doorwaakte nacht naast een raam dat niet dicht kon en een razende stoomketel.

In het verhaal ‘Zelfverzorging’ neemt hij zich voor naar crematorium Hofwijk te fietsen en aldaar bij de receptie te vragen of ze al zover zijn dat iemand levend gecremeerd kan worden.

Op dinsdagochtend 30 januari 2007 om 10:30 uur werd Arie Wilhelmus Pieter Moonen op de Algemene Begraafplaats Crooswijk ter aarde besteld. Van de armen begraven, met een bloemstuk en een lint van de SoZaWe. Een mevrouw van de uitvaartfirma leidde de dienst die niet langer dan een kwartier duurde. Er waren vier dames van het verpleeghuis en een aantal literaire vrienden die hem de laatste jaren ook niet meer hadden gesproken. Het was een koude, gure ochtend. Er was geen koffie, laat staan cake. De aula was en bleef gesloten.

NABESTAANDEN, ERFGENAMEN, VOLGAUTO’S, REGEN EN WIND. Na U.

Uit: *Ballustrada* door Rien Vroegindeweyj

HET LICHT VAN ZUID

bij Johannes de Slegte (1871-1945)
oprichter van boekhandel De Slegte

Johannes de Slegte
het licht was zijn bruid
was een goeie, was een echte
een Monumens van Zuid

als lantaarnopsteker verdreef hij het nachtelijk duister
uit de groppen en stegen van oud Rotterdam
bracht hij het licht dat hij in en met zich mede nam
schonk hen die in armoe leefden luister

niet alleen de duisternis van het barre buiten
ook de schaduw die woonde in de mensen
de onmacht zich te uiten
bestreed hij gul en zonder grenzen

als één der aller eersten
die streden om onwetendheid te minderen
las hij voor aan bejaarden en aan kinderen
aan allen die die kunst nog niet beheersten

hielp hen ontstijgen aan de grauwe sloppen
die donker en gruizig en gulzig zijn
noodde hen zichzelf te ontpoppen
tot vrije vlinders in de zonneschijn

startte in '20 een boeken uitleen in de Tuinderstraat
nam via de Eendrachtstraat en Heemraadsingel naar Zuid de wijk
en vestigde zijn trotse toorts aan de Katendrechtse Lagedijk
op nummer 365, alle dagen van het jaar paraat

vanuit Zuid ontrolde hij een keten van kennis en licht door Nederland
hij strooide van stad tot stad een regen van vonken van kennis en kunde
zijn boeken gingen van hand tot hand, van stand tot stand
toegankelijk geprijsd voor allen zoals hij het den volke gunde

Johannes de Slegte
een Monumens van Zuid
was een goeie, was een echte
en het licht dat hij bracht was zijn bruid

voor wie Hem nu zoeken:

heden ten dage
vindt men De Slegte
nabij De Rotte

Brief aan mijn eerste vrouw

Moesten trouwen in de kouwe winter
maar later kreeg zij toch dat kind maar niet.
Hij tweeëntwintig, zij nog lange niet,
je weet niet wat je doet.
'n Zolderkamer in 'n ouwe buurt,
en altijd ruzie en de kachel stuk.
Twee verliefden in hun ongeluk,
je weet niet wat je doet.

Hij kwam met z'n eerste geld
blij en opgewonden thuis.
Maar zij had zich afgeschermd,
en staarde naar de buis.

Met een vreemde samen zijn
is nog niet zo'n punt.
Maar zichzelf ontplooiën
wordt de ander niet gegund.

't Is heus geen regel, hoor,
soms gaat het best.
Maar deze twee kregen nog veel verdriet.
Ach, zo jong trouwen, dat lukt meestal niet,
je weet niet wat je doet.
Je weet niet wat je doet.

Hallo,

Dit lied is een van mijn betere onbekende werkjes. In '77 op de plaat gezet, maar toen was iedereen er nog zo druk mee te roepen dat ik "kommerciëel" was geworden, dat men geen tijd had om te luisteren.

Behalve wat dichterlijke vrijheden beschrijft het aardig onze eerste maanden, in die barre winter van '62-'63. Tien jaar later was het afgelopen, achteraf nog niet een zo'n èrg korte tijd. Qua sfeer hoef ik aan het lied niets toe te voegen.

Je wist niet wat je deed.

Met de jaren heb ik ook geleerd daar niemand de "schuld" van te geven. Niet alleen omdat dat praktisch niets oplost, maar omdat niemand natuurlijk echt schuld treft.

Onze ouders niet, die ons met die gedegen katholieke opvoeding, met allerlei opvattingen over bijvoorbeeld "rechtvaardigheid" een jungle instuurden, waar dat allemaal niet bleek te kloppen. Ik ben toen, god betere 't, nog bij een pastoor langs geweest, die een soort voorlichting gaf over het huwelijk. Het enige dat ik ervan heb onthouden is dat ie er bij voortdurend op hamerde "dat de vrouw RECHT had op gemeenschap". Dit ongetwijfeld in verband met het teruglopende aantal katholieken, en de aanzuivering daarvan. Voor mij was dat recht op gemeenschap geen punt. Dat was het enige waarvoor je trouwde, om met elkaar naar bed te kunnen. Want wij waren keurige kinderen, en andere opties stonden niet open. Tegenwoordig bekreunt niemand zich daar nog om, en zo zie je maar dat er toch vooruitgang is. Vandaag de dag ligt het vanaf z'n vijftiende gezellig te wippen, ook bij de ouders thuis, en zolang ze het met 'n kondoom doen is er niks aan de hand. Niet die verschrikkelijke vrees achteraf, nog krachtig aangeblazen door het schuldgevoel, dat je in verwachting zou zijn. Nachtmerries heb ik er van gehad. Ik heb het al eens beschreven in "Jongen, rook jij wel genoeg?"; in de literatuur kwam je alleen maar hoofdpersonen tegen die de eerste orgie al op de bewaarschool achter de rug hadden, maar voor ons was seks nog altijd een half ontsluitend geheim, waarvan we ook niet

precies wisten hoe het moest. En kondooms?

Dat mocht helemaal niet, die stond je stiekum, 'n beetje verdekt opgesteld achter een Palmolive-display, met een rooie kop, bij een drogist heel ver bij jouw straat vandaan, te kopen.

En wat een zegen de NVSH later betekende heb ik ook al eens beschreven.

Dus elkaar de "schuld" geven is zinloos en onterecht. Je begon beiden aan een voettocht door de

woestijn, volslagen onwetend van waar de oases lagen.

Is dat nou achteraf jammer? Misschien wel, misschien niet.

Ik denk altijd maar aan de prachtige kinderen die we hebben. Ook als is bijvoorbeeld de oudste geboren om de heel praktische reden dat we anders ons huis uit hadden gemoeten. Je moest toen samen zestig jaar zijn om in aanmerking te komen voor 'n huis(!), en toen wij er dus maar eentje hadden gekocht voor het in onze ogen waanzinnige bedrag van vijftiengduizend gulden, (90 procent hypotheek, hoe kwamen we er ooit vanaf,) "onttrokken" we dat huis "aan de huur-voorraad", en was het te groot met drie kamers. Dus maar 'n kind genomen. Nou, nooit spijt van gehad. En 'n tweede neem je er al gauw bij, voor de gezelligheid. Hoe ging dat? Ik weet het niet meer, ik heb later eens 'n vrouw horen zeggen, " 'n Kind neem je niet, 'n kind krijg je", en daar zit wat in. Later ga je je eigen weg, ieder een kant op naar waar ie denkt dat de oases liggen. Dat geeft 'n hoop verdriet en frustratie, maar als je er dan allebei, vooral in het grofstoffelijke, maar voor zorgt dat alles zo eerlijk mogelijk gaat en niemand iets te kort komt dat voorkomen had kunnen worden, dan komt er vroeg of laat 'n helder moment waarop je je allebei realiseert dat het inderdaad geen enkele zin zou hebben gehad elkaar tot je tachtigste dood te pesten. Ach, het is ook allemaal al zo lang geleden. Maar ik denk er nog wel 'ns aan. En zonder rancune of slechte herinneringen.

Ik hoop jij ook.

Gerard

Tekst uit: *Poste Restante* door Gerard Cox

Gerard Cox

Gerardus Antonius Cox, Gerard, werd op 6 maart 1940 geboren in Rotterdam. Het gezin Cox woonde toen op de Bree. Je zou het nu bijna niet denken maar de familie Cox kwam oorspronkelijk helemaal niet uit Rotterdam. De overgrootvader van Gerard was de dorps- onderwijzer in de 8 zaligheden in Noord Brabant (Duizel, Eersel, Hulsel, Knegsel, Netersel, Reusel, Steensel en Wintelre) en de opa van Gerard werkte bij de Douane, na veel omzwervingen door heel Nederland belandde deze uiteindelijk als eerste van de familie Cox in 1924 in Rotterdam. Opa en oma Cox woonden in Vreewijk aan de Achterdonk 7 en later op de Lange Geer 153. Vader Cox was voor de oorlog bedrijfsleider van een kleine worstfabriek. Helaas ging deze in de oorlogsjaren failliet. Na de oorlog was Coks vader verzekeringsagent en later ging hij in de haven werken, waar hij uiteindelijk opklom tot "baas". Het gezin bestond naast vader, moeder en Gerard uit een ouder broer Albert (1936) en een, inmiddels overleden, jongere zus (1944). Zoals gezegd groeiden zij op aan de rand van Tuindorp Vreewijk en woonden zij op de Bree op nummer 51b. Een oom van Gerard had aan de Beukendaal in Vreewijk een schoenmakerij en al vroeg verdiende Gerard daar een centje bij (f 6,00 per week) door na schooltijd (gerepareerde) schoenen rond te brengen. Aan de Enk in Vreewijk lag destijds ook het wijkgebouw van de parochie, "Spes Bona" genaamd. Later werd dit de naam van de gemeenschapsruimte in het pand naast de Katholieke Kerk aan de Beukendaal. In "Spes Bona" zette Gerard al vroeg zijn eerste stappen op het toneel, dus de interesse voor kleinkunst zat er al vroeg in. Toch ging Gerard na de Mulo, net als zijn broer Albert, eerst naar de Kweekschool. Op de Bisschoppelijke Kweekschool St. Louis te Oudenbosch leerde Gerard van de "broeders" alle kneepjes van het onderwijzersschap, een vak wat toch wel een beetje in de familie zat. Ook zijn oom Piet was onderwijzer. Gerard werd uiteindelijk toch artiest en als vertolker van luisterliedjes in de stijl van Jaap Fischer verwierf Gerard rond 1960 enige bekendheid in Nederland en Vlaanderen.

Hij maakte toen ook al zijn eerste grammofoonplaatopnamen, zoals "Jacqueline". In 1962 werd hij afgewezen bij de Amsterdamse toneelschool, maar speelde wel een klein rol in het toneelstuk "Blijde verwachting" van het gezelschap Lily Bouwmeester. Later in de jaren 60 stond hij als cabaretier op de planken met voorstellingen als "Van de prins geen kwaad" (1963), "Moeilijk doen" (1964) en "Welvraat" (1966). Gerard huwt in 1962 met Elly Rietveld, zijn eerste vrouw. En woonde met haar vanaf 1962 t/m 1965 aan de Goereesestraat 86 A. Dit was de bovenwoning van de ouders van Elly. Van zijn zuurverdiende centen kocht Gerard in 1965 zijn eerste Volkswagen.

Tekst uit: Het Kwartaalbericht, een uitgave van Streekarchief Eiland IJsselmonde, jaargang 30, nummer 3 (Herfst 2015)

Mijn kleine waanzin

tekstfragment

Aan het begin van mijn tweede schooljaar verhuisden alle leerlingen van de verschillende dependances naar een nieuw schoolgebouw, aan de rand van het Zuiderpark. Hemelsbreed was dat voor mij iets dichterbij, maar ik moest over de Charloisse Lagedijk en de Schulpweg naar school blijven fietsen. De provinciale weg zou pas twee jaar later aangesloten worden op de brede weg die door Rotterdam-Zuid voerde, waardoor

ik het gevoel bleef houden dat je de stad alleen via sluiptwegen kon bereiken. Wij van de eilanden moesten een kwartier eerder op school komen, zodat we de regenjassen en regenbroeken over het stuur en het zadel van onze fiets te drogen konden hangen en geleidelijk aan konden wennen aan het temperatuurverschil tussen binnen en buiten. De maatregel was in de winter van '62-'63 genomen, toen de snijdende kou drie maanden aanhield en de leerlingen van de eilanden bij bosjes flauwvielen in de aula, die tropisch aanvoelde na een sneeuwstorm. In de garderobe zegen we tegen een muur neer en wachtten tot de tinteling uit onze wangen en vingers trok. Alle keren dat we tegen een noordooster hadden moeten trappen, deelde de warmte steken uit die aanvoelden als prikken van een injectienaald. Als de meeste eilanders nam ik nooit het trammetje van de RTM of de bus. Ik voelde liever de sneeuw, de hagel of de regen in mijn gezicht slaan dan de bedompte geur van natte jassen op te snuiven, en trouwens, noch het trammetje noch de bus reden pal langs school. Ik zat bovendien graag te dromen op de fiets, al dan niet in het gezelschap van een paar dorpsgenoten.

Om de wind te trotseren vormden we groepjes, waarbij we elkaar aflostten en telkens twee anderen aan kop gingen, die de felste vlagen opvingen. Iedere school had zijn eigen groepje, wij van Maarten Luther reden nooit naast de leerlingen van het Johannes Calvijn, laat staan naast de openbaren op de katholieken.

De regelmatige beweging van het fietsen accelereerde mijn fantasie. Praten leidde me slechts af; ik reed naast Karel Kerkhof, die zijn naam eer aandeed – hij zweeg als het graf.

De kettingen knarsten, de versnellingen tikten. Boven de wind uit klonk gehijg. Jarenlang zouden dat de vertrouwde geluiden zijn die me iedere nieuwe schooldag vergezelden.

Hemelsleutels

tekstfragment

Oma Kroos is helemaal naar beneden gekomen. Meestal blijft ze gewoon boven aan de trap staan. Ze kijkt verbaasd. Het is vast een verrassing dat we langskomen.

‘Dag, kind’, zegt ze tegen me. Om haar gezicht zit een lijst van krulspelden met een kapje. Dan kijkt ze papa streng aan. ‘Wat heeft dit te betekenen?’ ‘We wilden al eerder langskomen, maar u zat op de camping,’ zegt hij. ‘Je weet dat Karel ieder moment thuis kan komen?’ Oma noemt opa Kroos Karel. Dat heb ik ook weleens gedaan. Opa moest er wel om lachen. Maar Oma Kroos werd boos. Het was niet beleefd om dat te zeggen, zei ze. Papa haalt zijn schouders op. ‘Ik wist niet dat Karel weg was.’ ‘Niet iedereen kan op de zak van zijn ouders teren,’ mompelt oma Kroos, maar ze zegt hem niet dat het onbeleefd is om opa Kroos Karel te noemen. ‘Wat is teren?’ vraag ik aan papa. De poedels van oma Kroos rennen de deur uit en springen tegen ons op. Hun gekef echoot door de galerij. ‘Nou, komen jullie nog binnen of hoe zit dat? Straks lopen de hondjes nog weg.’ ‘Fijn dat we zo welkom zijn,’ zegt papa. Ik knik. Opa en oma Kroos zijn altijd blij als ik langskom. Papa en ik lopen het kleine gangetje in. De hondjes blijven maar springen en blaffen. ‘Af, Vick en Bengel!’, roept oma Kroos boven het geblaf uit. ‘Als jullie gaan zitten, houden ze wel op’, zegt ze. ‘Wat een drukmakers zijn het toch,’ roept papa. ‘Blij dat Boedha niet zoveel lawaai produceert!’ Oma Kroos maakt een gebaar dat ze er niks van verstaat en wijst dwingend naar de kamer. Ik ga op een poef zitten die in de hoek van de kleine woonkamer staat. Als papa op een stoel zit, houdt het blaffen op. Nieuwsgierig snuffelen Vick en Bengel aan z’n spijkerbroek. Oma Kroos kucht en kijkt papa boos aan. ‘Je zit op haar stoel,’ leg ik hem uit. Oma en opa Kroos hebben allebei hun eigen stoel. Opa Kroos een hoge van zwart leer, naast het raam, zodat hij op de singel kan kijken. Oma’s stoel lijkt op die van opa, hij is alleen lager en staat vlak bij de deur naar de gang. Maar papa weet natuurlijk niet dat alleen oma Kroos daarop mag zitten. Oma legt een theedoek op een rieten bankje met leren kussens. ‘Ga hier maar zitten’, zegt ze tegen papa. Ze is vast bang dat de verf op zijn broek nog nat is. Ze is altijd heel netjes. Het huis ruikt naar schoonmaakmiddel en waspoeder. En nergens ligt iets wat er niet hoort. ‘Karel kan ieder

moment thuiskomen,' zegt oma Kroos nog een keer. Dan verdwijnt ze naar het keukentje. Oma Kroos heeft altijd lekker dingen in huis: kleine gebakjes en speculaasjes. Papa en ik kijken de kamer rond. Eigenlijk zijn het twee kamers aan elkaar. Alleen kunnen de schuifdeuren niet dicht, omdat er een eettafel met wollen kleed tussen staat. Ze hebben altijd bloemen op tafel. Vandaag zijn het kleine gele op dunne stelen. In de achterkamer staat het bed van opa en oma Kroos, verstopt onder een strakgetrokken paarse spreij. Aan de muur hangen vier ronde fotolijstjes naast elkaar: drie jongenshoofden, allemaal met een donkere kuif, en als laatste het hoofd van mama. Mama als kind met een grote witte strik in haar haren, waardoor ze net een paasei is. Ik kan met niet voorstellen dat mama hier bij opa en oma Kroos gewoond heeft, samen met haar drie broers. De hele woonkamer is nog kleiner dan papa's slaapgedeelte. Veel tijd om erover na te denken heb ik niet. Opa Kroos komt binnen. 'Ha, die Linde!' zegt hij blij. Dan ziet hij papa zitten. 'Dag, Lodewijk,' zegt hij wat minder vrolijk. Alleen opa en oma Kroos en Oma Sytalis noemen papa Lodewijk. Dat is zijn echte naam. Papa zelf vindt Loe leuker. Papa staat op en geeft opa Kroos een hand. 'Zo, zo, onze hippie van stand,' zegt opa Kroos, terwijl hij papa's hand vast blijft houden. 'Wie heeft jou uitgenodigd?' Van onder zijn donkere wenkbrauwen kijkt hij papa strak aan. Aan papa's gezicht te zien knijpt opa Kroos hard in zijn hand. Opa Kroos kan heel hard knijpen. Dat weet ik van zijn raadseltje: 'Knip me eens en Knijp me eens die zaten in een bootje. Knip me eens die viel eruit, wie bleef er toen nog over?'

Tau's ode aan Van Swieten

Sinds vijf jaar elke zomer
een buurtfeest opbouwen
met wally mckey en benny blits
met dichters en muzikanten
in een tuin vol van geuren
vol planten en bloemen en mensen
Echt de plek om elkaar te ontmoeten.
Wie wil in 't Hof van Van Swieten niet naar
buiten voor al die gedichten en muziek
en de mensen en de bloemengeur, kom naar
buiten voor al die gedichten en muziek.
Wie wil in 't Hof van Van Swieten niet naar
echt de plek om elkaar te ontmoeten
vol planten en bloemen en mensen.
In een tuin vol van geuren
met dichters en muzikanten
met wally mckey en benny blits
een buurtfeest opbouwen
sinds vijf jaar elke zomer.

Het Amelandseplein

Het Amelandseplein

Van wortel tot boomkruin
ligt het Amelandseplein als mijn voortuin
Zomers groen, bruin in de herfst,
's winters kaal en zwart
klopt hier zijn groene hart

Door Thuis Op Straat wordt sporten
op het veld georganiseerd,
want jong geleerd is oud gedaan

Kinderen lenen speelgoed en spelen
bij het Zonnetje
bij gebrek aan tuin of
met alleen een balkonnetje

Je loopt geen blauwtje
met burgerblauw op straat
zodat alles zijn gangetje gaat

Loes Veenstra vertelt

In de 3e Carnissestraat ben ik bij mij oma geboren. Mijn ouders waren binnenschippers. De vrouwen gingen aan land om te bevallen, want aan boord was dat niet mogelijk. Toen ik tien dagen was, zijn we gaan varen. Ik was zeven toen de oorlog begon. We lagen met het schip in Gelderland. Aan de ene kant was een brug, aan de andere kant een spoorlijn en steeds werd er geschoten en gebombardeerd. Om het schip te beschermen, heeft mijn vader het laten zinken. Acht weken leefden we in riolen, alleen op stro en dekens. Toen het veilig was en de machines beschikbaar waren om het schip te lichten, zijn we weer aan boord gegaan, maar we hadden niets meer. Meubilair, speelgoed, kleding, alles was doorweekt en beschimmeld.

Mijn ouders hebben in de oorlogstijd toch weer wat bij elkaar gekregen, maar aan het einde van de oorlog werd het schip gevorderd. Mijn vader bracht het tot aan de Duitse grens en stapte toen van boord. Hij liet het schip drijven, want hij wilde niet naar Duitsland. We hebben de bevrijding van Rotterdam afgewacht en zijn daarna bij mij oma gaan wonen. Later kregen mijn ouders een huis in de Korte 3e Carnissestraat. In het begin hadden we alleen een kachel en zaten we op kussens op de grond.

Op mijn veertiende ben ik gaan werken als strijkster bij Van de Werf & Co, een naaiatelier. Met de paar centen die ik verdiende, probeerde ik mijn ouders te helpen er weer bovenop te komen. In dat naaiatelier werden plusfours gemaakt. Dat waren van die pofbroeken met riempjes aan de onderkant. Een hele rij meisjes werkte aan de lopende band: de ene stikte zijnaden, de volgende voornaden en weer een ander stikte de banden in de broeken. Ik stond de hele dag naden open te persen, zodat de stof niet ging bobbelen.

In die tijd werd overal personeel gevraagd. Als ik hoorde dat ik ergens 5 cent per uur meer kon verdienen, ging ik naar een andere baas, want dan hadden we het thuis ook weer iets beter. Zo heb ik ook gewerkt in een ijzerfabriek, die vroeger aan de Waalhaven zat. Ik was één van de eerste vrouwen in de mannenberoepen daar: mijn zus werkte als kraanmachinist en nog een mevrouw en ik als ijzerzaagster. We gebruikten cirkelzagen van anderhalve meter breed.

Ik was nog een 18 toen ik mijn eerste man ontmoette en nog geen 19 toen mijn oudste dochter werd geboren. Mijn tweede dochter is vijf jaar jonger. Voor de kinderen heb ik altijd zelf het ondergoed, de truitjes, borstrokjes en luierbroekjes gebreid. Ik denk dat ik met de truien zo rond 1955 ben begonnen. Vroeger moest je wel als je je kinderen aan wilde kleden.

Mijn eerste man dronk veel, we woonden toen op IJsselmonde. Tegenover de weilanden stond een rij huisjes en vlakbij, op de hoek van de rijweg zat een café. Hij zat hele dagen in de kroeg en ik had geen geld om eten te kopen. Ik ben bij hem weggegaan, enkel met de kleren die ik aan had en een deel van de kleren van de kinderen. Ik wilde de kinderen sparen. We zijn naar de 3e Carnissestraat gegaan en hebben een tijd bij mijn ouders gewoond. Mijn zus had kostgangers. Toen de Spaanse gastarbeiders kwamen, had ze allemaal Spanjolen in huis. Dat was een geweldige tijd... Ik ging veel stappen met die jongens. Ze kwamen netjes aan de deur aan mijn vader vragen of ik mee mocht en nooit heeft er één een verkeerd woord gezegd of iets onbehoorlijks geprobeerd.

Mijn oudere zus had een Spaanse vriend met wie we een keer gingen zwemmen. Zij had zelf een bikini gebreid en duikt dat zwembad in. Wij staan aan de kant en mijn zus zwemt, ze kon goed zwemmen, en ze komt boven: is dat bovenstukje afgeschoten! Die Spanjool heeft aan de kant staan wijzen en schreeuwen: 'Ah Rrrita, Rrita!' Dat was toen nog heel schuin natuurlijk. Hij vond het geweldig mooi...

Mijn tweede man heb ik leren kennen omdat hij ook een kostganger van mijn zus was. Eerst woonden we op Spangen. Later hebben we samen het huis op de 2e Carnissestraat gekocht. Maar ook dat huwelijk liep stuk. Ik heb hem het huis uitgezet, maar moest hem de helft betalen. Mijn jongste dochter was al getrouwd en heeft de hypotheek voor mij afgesloten. Het breien heb ik meegekregen van mij moeder, die breide ook graag, en van mijn grootouders van vaders kant. Zij waren

ook schippers geweest. Mijn grootvader was Fries en mijn grootmoeder Groningse en zij zaten altijd samen te breien. Van hen heb ik de tik gekregen.

Ik brei niet hoofdzakelijk omdat ik het leuk vind, maar mijn handen moeten wat te doen hebben. Anders wordt het me te duur, dan rook ik te veel. Ik kan namelijk moeilijk stil zitten met mijn handen. Vroeger, als ik bezig was met breien of haken, stak ik een sigaret op en legde die in de asbak, maar dan ligt die op te roken. Dat vind ik zonde van mijn centen. Dus nu als ik bezig ben met mijn handwerk, rook ik niet. En als ik dan een sigaret opsteek, leg in mij handwerk weg en rook ik eerst op mijn gemak die sigaret op.

Als ik langzaam doe, brei ik een trui in drie weken. Doe ik het snel, dan is het in één week af. Vooraf heb ik geen maat in mijn hoofd, we zien wel wat er van komt. Ik kies de naalden naar de dikte van de wol en brei de boord waar ik op dat moment zin in heb. Daarboven kom ik dan weer iets anders tegen wat ik wil proberen. De trui ontstaat terwijl ik bezig ben. Al die verschillende steken verzijn ik zelf, die heb ik niet geleerd. Ik brei nauwelijks uit boeken, want ik heb geen geduld om patronen te lezen. Ajoursteken? Dat is de taal van die boeken. Ik kan geen definitie van de steken geven. Ik brei een trui met gaatjes: twee samen, dan twee of drie steken rechts en dan weer twee samen. Bij dat samenbreien sla je de lus om de naald, dan krijg je dat gaatje.

Thuis zit ik nu met een troep waar je akelig van wordt, want mijn huis wordt afgebroken. Het hele blok wordt gesloopt. Ik vind het jammer om de straat te verlaten. Om de hoek werd ik geboren, een tijd ben ik weggeweest, maar nu ben ik al weer veertig jaar terug. Hier heb ik kennissen. Vroeger heb ik bij de groenteboer op de hoek nog uien schoon zitten maken en zo leerde ik veel mensen kennen die in de winkel kwamen. Ze zeggen nog allemaal gedag. Op weg naar de markt moet ik twintig keer stoppen om een praatje te maken. In een nieuwe buurt zal dat anders zijn.

Tekst: Noor van der Heijden uit het boek *Het verzameld breiwerk van Loes Veenstra* door auteur Christine Meindersma

De Hefbrug

Bij ons op de hoek in de Madeliefstraat lag een kruidenierswinkeltje van De Hefbrug. Ik kende die winkel van de lucifermerkjes die ik spaarde. Zo'n tekening van onze Hefbrug in het groen stond erop.

Ik mocht er iedere week voor mijn vader een pakje Sterling Shag halen. Heel gewichtig vond ik dat. Niet alleen dat ik op mijn eigen houtje boodschappen mocht doen, maar ook dat ik shag mocht halen. Een baal tabak die mijn vader met vloeitjes erbij in sigaretten kon veranderen. En als hij dan in de huiskamer zat, stak hij er een aan. Terwijl we naar de radio zaten te luisteren. Naar Koek en Ei, een hoorspel met Joop Doderer en Ko van Dijk, waarvan ik niet veel begreep, maar dat ik wel erg leuk vond, want mijn vader en moeder moesten er erg om lachen. Vooral als één van de spelers "eehh lekker bakkie" riep.

Soms was er ook een sigaret voor een verhaal van Paul Vlaanderen. Dat vond ik wel erg spannend hoor, hoorde je van die enge gillen als er iemand vermoord werd, of van die griezelige voetstappen...

Maar De Bree dat was een vriendelijke man. En die winkel was geinig. Overal stond wel iets, op de planken, op de toonbank, in dat glazen venster onder de toonbank. In pakken zat het, in kartonnen dozen, in stopflessen, in bussen, in trommels. Voor de hoge kassa met zo'n rinkelende centenbak als erop getikt werd, stonden altijd wel een paar vrouwen te kletsen. Waar ze het over hadden wist ik echt niet, maar gezellig vond ik het wel. Een stukje verder was pas een nieuwe groentenboer gekomen. Blaak. Daar kwam ik een keer een pond appels halen. Ik zal wel appels gezegd hebben, maar ik wist echt niet beter dan dat het een pond was, dat mijn moeder bij me besteld had. Die groenteboer vond ik wel een erg grote man. Zijn zwarte haar had hij achterover gekamd, zodat er een heel hoog voorhoofd vol met rimpels zichtbaar werd. Die rimpels leken dieper te worden door de verbaasde blik die hij me toewierp.

“Wit je daat wel zeker, jachie?! In pond aappele?! Bitje wainig, jachie!”
Hij sprak nog raar ook. Dacht zeker dat hij het beter wist, met dat rare taaltje van hem! Ik moest echt een pond appels hebben, daar bleef ik bij. De Bree was op een dag ineens dicht. Weg. Er kwam wel een ander winkeltje maar dat merk van De Hefbrug verdween en wij gingen voortaan gewoon naar de supermarkt van De Gruyter. Later kwam er een koffiешop, die aantoonde dat er iets aan het veranderen was. De tijden of de buurt, of misschien wel allebei. Maar de winkel van Blaak zou er nog vele jaren blijven. En ik heb er heel wat appels gekocht. Ik begon die man op den duur zelfs aardig te vinden. Omdat hij nu eenmaal bij de buurt hoorde. En daar werd je steeds zuiniger op leek het wel!

Meester Wunderink

Zijn verhalen waren schitterend
over de Tartaren die de tartaar
uitgevonden hadden
door rauwe biefstukken als zadels
te gebruiken
op hun tocht naar het Westen
of over het Huisje van Duizend Vrezen,
met bloed besmeurd
om de Spanjaarden af te schrikken.
Hij wist ons mee te slepen
ook in de andere lessen,
zelfs in de staartsommen
of in het ontleden.

De Zuiderparkschool 1962-1966:
klas vol verschillen
en toch een eenheid.

Zijn eenheid:

Cas, 14 jaar, condooms in zijn broekzak,
Jan, 11, boekenwijs en wereldvreemd,
Mary, even oud
en toch veel te oud voor ons,
mooi maar onweerstaanbaar.

Zijn eigen droom lag in de Caraïbische Zee:
op het Cuba van Fidel Castro.

De bevrijder van de gewone Cubanen,
de vader van de permanente revolutie.
Bij ons bracht hij zelf zijn eigen kleine omwenteling,
Meester Ab.

Arbeidskinderen met bijles
voortklimmend op de trappen van de maatschappij.
Wij kenden toen nog niet het andere gezicht van Fidel.
Maar wel geloofden wel in onze Meester.

Janneke

Iedere middag dat we konden, gingen we afmarteltje doen op het grasveld bij de Carnissensingel, of op een veldje in het Zuiderpark, dat net achter onze school was aangelegd.

Soms deden we ook lullopen – daar had ik eerlijk gezegd wel een bloedhekel aan, omdat ik altijd in het midden de lul moest spelen en nooit de bal te pakken wist te krijgen. Dan nog maar liever afmarteltje... Je voetbalt daar met zijn allen tegen elkaar, behalve die ene die in het doel moet staan. Dat doel maakte je van 2 jassen of 2

Truien. Wie scoorde was uit, wie overbleef moest in de volgende ronde keepen... Ik heb dus veel moeten keepen.

Maar toch vond ik het leuk. Vooral omdat Janneke vaak meeging.

Janneke kon niet voetballen, maar vond het gewoon leuk om bij ons te zijn. En wij vonden dat ook best interessant, omdat Janneke al tietjes begon te krijgen. Wij vonden toen zelfs dat ze al grote ballen had, voor een meisje dat nog maar pas bij ons op school zat. En als Janneke een goeie bui had, dan mocht je daar aanzitten, aan die ballen...

Dus de jongens die mee waren en zich uit wisten te spelen, hadden best lol met Janneke.

Daar leerden ze heel wat meer van, dan van die Wunderink met zijn seksuele voorlichting.

“Wat heb je aan al die theorie zonder praktijk,” riep Bas van Bokkel, als hij zijn hand als eerste op Jannekes borsten legde. En zij grinnikte dan op zo’n gekke manier, dat je kon horen dat ze best trek had in een stukje praktijk.

Helaas heb ik er weinig aan gehad, omdat ik meestal niet uit was. En als ik dan eens per ongeluk een doelpunt had gemaakt, zat er natuurlijk steeds een andere jongen al met haar te klooiën. Tot die ene keer dat ik zomaar hup, de bal inlepelde.

Dus zaten we daar toen samen, bij het eerste bosje, vooraan. Wou ze ineens een verhaal tegen me vertellen. Ik had moedig genoeg mijn hand al op de mouw van haar trui gelegd, maar ze moest en ze zou me dat verhaal vertellen, van dat verjaardagsfeestje waar ze vorige week met Peter heen was gegaan.

Janneke, wat kon mij dat stomme feestje schelen en die eikel van een Peter? Ik wou nou ook wel eens een eigen praktijkles seksuele voorlichting! Toch mochten we haar wel, Janneke. Ze kon zo uitdagend voor je gaan staan en dan zulke geheimzinnige ogen opzetten. Alleen snapte ik niet waarom ze geen vriendinnen in de klas had. Frits en ik dachten dat ze daarom altijd met ons meeging, omdat ze geen vriendinnen in de klas had!

Van die dinges...

Meneer Dinges, weet niet wat swing is,
Hij weet niet wat een saxofoon voor een ding is
omdat zijn radio kapot is, war voor de bureen een genot is
Weet die Dinges niet wat swing of hot is
Deportatie van Johnny en Jones naar Westerbork en vervolgens
naar Auschwitz, hun optreden voor de gevangenen, het
schrijnende, tragische gevoel bij dat idee, optreden vlak voor de
dood van die mensen. Vlak voor de dood van Johnny en Jones
zelf in Auschwitz
Help, ik heb iemand nodig,
niet zomaar iemand
help me, je weet dat ik iemand nodig heb...
Mijn eerste pick-up dus: Help van de Beatles, When I was young
van The Animals en Satisfaction van de Stones... - mijn eerste
platenbezit mat een meter of vier.
Met drie jongens richtte ik een band op: we repeteerden iedere

woensdagmiddag, verstand van muziek heb ik (nog steeds) niet echt, maar mijn opa rookte sigaren.

Dus ik nam zijn grote kartonnen dozen Ritmeester Rialto en deed er dikke elastieken om. Als we dan maar goed met de duimen pingelden, moest het wel lukken er geluid uit te krijgen, een zeur die het verschil beweerde te horen, Ronnie en Robbie speelden alleen, Frits en ik zongen ook nog. Eigenlijk hebben wij toen op dat achterkamertje in Rotterdam-Zuid,

de Playbackshow uitgevonden.

We zaten in de 5e klas van de basisschool, toen Ria daar ineens niet meer zat. Meisje een beetje aan de rand van de klas. Niet echt gepest, maar wel een bijnaam: Dikke Dahlia. Rotterdamse hardheid verpakt in een tederheidspapiertje.

Maar ineens was ze weg. Ria was dood, zei de meester. Dat hadden we weleens gehoord

Van de oorlog. Van vroeger dus. Want alles van de oorlog was vroeger, Of liever, alles wat mensen vroeger noemden, dat moest wel van voor de oorlog zijn.

We hadden het ook weleens gehoord van iemand zijn opa, dood, of van een goudvis, een kanariepietje, maar iemand in je eigen klas...

dood, weg. verdwenen en toch in je hoofd gebleven,

over de tramrails heen

en toch nog in een hoekje van de klas...

in een hoekje van ons hoofd,

toen we op dat kerkhof stonden,

en er niets van begrepen,

maar er toch over probeerden te praten.

Op onze manier...

Ronnie ging daar na. Ook jong nog.

En Robbie nog niet zo lang geleden.

Bij een reünie nog springlevend, vrolijk lachend,

maar ook ineens er tussenuit, over die tramrails heen...

Wat moeten we nu nog spelen, Frits?

“We’ve gotta get out of this place?”

Van hitmiljonair tot schuldsanering

tekstfragment

Op radio Luxemburg horen we in de avond Guus Jansen jr. en andere echte discjockeys, met stukje ervoor die ze tunes noemen en wij proberen alles na te doen, daar op dat jongenskamertje in Rotterdam-Zuid. Op donderdagavond om zeven uur is er Koek & Ei, met Joop Doderer, Ko van Dijk, Conny Stuart en Johan Kaart als de familie Spruit, en we proberen ook die stemmetjes te imiteren: 'Jo, de pinn-dakaas is op!' Dan krijg ik een inval: bij mij thuis, op die heel kleine zolderkamer, daar ligt mijn kans, daar kan ik beginnen! Ik ga daar een showtje neerzetten, met publiek erbij, een podium, stoelen, desnoods kussens op de grond. Maar het showtje zelf, hoe moet dat? Een liedje zingen? Goochelen? Kan ik niet.

Dan weet ik het: aan iedereen die het maar weten wil, bazuin ik het rond en ik haal er zelfs de kranten mee: thuis bij Arie op de Eben Haëzerstraat 126c wordt op een woensdagmiddag een kindercircus gehouden en iedereen tot twaalf jaar is welkom. De opbrengst gaat naar een goed doel, te weten de Stichting Blindengeleidehond, want ik heb op de televisie gezien dat er dringend goed opgeleide honden nodig zijn voor de blinden, dus dat komt goed uit.

Veel van mijn klasgenoten vinden mij weliswaar een raar knulletje, maar ik heb ook wel iets interessants. Ik ben de weirdo van de school en tegelijkertijd zo'n ventje dat weleens kan verrassen. Dus ja, laten we maar gaan kijken dan, zo denken ze. De zolder zit stampvol. Ik hang de doeken op, zet de stoeltjes neer en denk terug aan de auditie voor de mondharmonica. Veel slechter kan het toch niet worden? Nou ja, eigenlijk wel. Want ik heb me nauwelijks voorbereid. Ik heb een goedkope goocheldoos gekregen, daar haal ik wat simpele trucs uit. Die mislukken eigenlijk allemaal. Ik verzin ter plekke een clownsact en doe alsof ik leeuwentemmer ben. Het publiek lijkt het allemaal wel interessant te vinden, ze blijven in elk geval zitten. Aries One Man Show is gek genoeg toch een succes.

Het vreemde kindercircus brengt dankzij de entreegelden en vrijwillige bijdragen achtentwintig gulden op voor het Blindengeleidehondenfonds. Ik heb het gevoel dat ik iets bij de staart heb, maar dat het nog getemd moet worden. Op het toneel gaan staan is één ding, maar ja, er zal dan ook nog iets moeten gebeuren.

Zolang ik het nog niet zelf kan, moeten andere artiesten het vermaak maar brengen. Elk buurthuis organiseert wel feestavonden waar muzikanten, conferenciers en andere artiesten optreden. Hoe moeilijk kan het zijn om zo iets te organiseren? Mijn voelspriet voor talent begint zich te ontwikkelen als ik andere feestavonden bezoek.

De volgorde is eenvoudig: eerst de stemming erin brengen met een pianist of accordeonspeler, dan een praatjesmaker, dan weer muziek en afsluiten met een redelijk bekende naam. En o ja, een goed doel, dat helpt ook. Dat is vooral een manier om de artiesten gratis te laten optreden, want geld voor gages of huur heb ik natuurlijk niet. Verder heb ik mijn charme. Een dertienjarige die zich presenteert als de jongste impresario van Rotterdam, daartegen zijn zelfs landelijk bekende artiesten als de Spelbrekers niet bestand. In het Carnissehuis, een kerkzaaltje in de buurt van de Katendrechtse Lagedijk, treden zij en lokale artiesten op voor het Blindegeleidehondenfonds . Ik heb affiches gemaakt, het zaaltje zit vol. 125 gulden is de opbrengst.

Hoe bedoel je, trainer worden...

tekstfragment

In 1959 ben ik toch weer een jaar gaan voetballen. Bij Xerxes, toen nog tweede divisie, speelde ik in de A1. Dat heb ik een jaar kunnen doen. En verder ben ik niet gekomen.

Het gekke was dat ik tijdens mijn hele jeugd, als we op straat of waar dan ook voetbalden, al meer met anderen dan met mezelf bezig was. Ik woonde in Rotterdam-Zuid, aan de rand van Charlois. Die huizen waren pas in 1941 afgebouwd en grensden direct aan de polder. Vanaf mijn huis kon je door de weilanden nog naar Barendrecht lopen.

Je kon overal ook lekker voetballen. Toen al was ik meer met mijn vriendjes en de ploeg bezig dan met mezelf. Dan regelde ik bijvoorbeeld dat we straat tegen straat speelden en dan ging ik ze ook trainen. Ik was toen pas een jaar of negen, tien. Vanaf de vijfde klas hadden we jaarlijks een schoolvoetbaltoernooi, georganiseerd door de gemeente Rotterdam op het complex Laag Zestienhoven. Daar had je iets van 28 voetbalvelden. Dan stond ik vooraan om een ploegje samen te stellen, was ik meteen aanvoerder en liep aanwijzingen te geven. Ik vond het heerlijk mensen bij mekaar te brengen en hetzelfde te laten doen. Ja, het is gek. Dat was toen al een soort uitdaging. Ik zat op een vrij progressieve lagere school, de Zuiderparkschool aan de Carnissesingel. In het voorjaar van 1954 – ik was elf – kregen we een beroepskeuzetest. Dat was heel vooruitstrevend voor die tijd. Ik had een gesprek met ene professor Dippel, die naam en dat gezicht vergeet ik nooit meer, ik droom nog wel eens van hem...

Aan de hand van dat gesprek kregen je ouders een advies welk voortgezet onderwijs het beste bij je zou passen. In het verslag van professor Dippel adviseerde hij mijn ouders me naar een technische school te laten gaan en een toekomst te zoeken in de technische handel. Op zijn vraag wat ik wilde worden, had ik zonder aarzelen geroepen: voetbaltrainer! Ik was elf jaar, hè? Aan zijn reactie te zien nam hij dat verre van serieus. In het eindverslag aan mijn ouders stond het in zijn advies vermeld

als een simpele, niet serieus te nemen kinderfantasie. Nadat mijn ouders het verslag hadden gelezen, zei mijn moeder meteen: 'Voetbaltrainer worden... Doe niet zo gek, joh.' Mijn vader glimlachte, warm, maar ook wat meewarig. Ik heb dat verslag altijd bewaard, maar het is na mijn echtscheiding van de moeder van mijn kinderen helaas ergens in het niets verdwenen. Maar de ambitie, de droom om voetbaltrainer te worden, heeft me nooit losgelaten. Mijn liefde voor voetbal was me tenslotte ook nog eens met de papelepel ingegoten door mijn vader, met wie ik als achtjarige al elke twee weken, de Pleinweg en de Strevelsweg aflopend, naar De Kuip ging. Voor twee kwartjes stond je dan op vakY. Dan was je al rijk hoor.

Uit: *Don Leo. Het werd stil aan de overkant.*
Over voetbaltrainer Leo Beenhakker, door Bert Nederlof.

Café Vaandrager

Ome Arie kwam er zijn sigaretje roken,
met zijn hond Flip,
zonder stamboom,
het was een vrouwtje.
Kroeghumor, weet je wel...
Gerard maakte er zijn tong los,
met een jonge,
voor hij zich in wilder water storten ging.
Mannen onder elkaar...
Die jongens van het Charloise Lyceum
kwamen er biljarten,
omdat ze zeker niks
beters te doen kregen,
op die zogenaamd geleerde school.
De stortbak lekt nog,
het peertje boven de wasbak knippert,
er zitten brandplekken in het glazuur.
De gehaktballen zijn op,
er is alleen nog mosterd.
De oude Dirk keek vol heimwee uit het raam.
Foto van het verleden,
beeld uit een tijd die nooit terugkomt.

Van Swietenhof "Tuin op Zuid"

De naam van de tuin en laan is afgeleid van Gerard Van Swieten (leefde in de 18e eeuw). Hij was een zeer beroemd Nederlandse arts en apotheker. --Van Swieten werd vooral bekend als lijfarts van Keizerin Maria Theresia van Oostenrijk. Naast deze bekende Nederlander noemen we de tuin ook een "Vredestuin" een stukje tuin waarin je je heerlijk kunt ontspannen, dit als tegenhanger voor het altijd jachtige en gehaaste Winkelcentrum Zuidplein.

Voorgeschiedenis- tot het jaar 2000 was de tuin een speelplaats voor kinderen- het was een open terrein er stond geen hek voor. In deze ruimte stonden enkele bankjes en wat aftandse klimrekken die zijn beste tijd hadden gehad. De bewoners werden bang dat het een hangplek voor daklozen en verslaafden zou gaan worden, mede omdat er twee opvangplaatsen voor daklozen en verslaafden op nog geen 50 meter afstand waren gerealiseerd. Op een bepaald moment plaatste de Deelgemeente Charlois er een flink hek zodat er niemand meer in kon. Alleen de bewoners met een aangrenzende tuin kregen een sleutel van het hek. Enkele bewoners gingen hier hun aanhangwagen stallen. Er groeide erg veel heermoes tussen de stenen. Enkele bewoners vonden het wel jammer van de ruimte die niet echt gebruikt werd.

Initiatiefnemer Bep van Beek stapte naar de Deelgemeente Charlois met het idee daar een mooie tuin te laten aanleggen. De deelgemeente was voorstander van het idee. Bij de eerste bijeenkomst in de Adventkerk waren hooguit 8 mensen aanwezig. Gelukkig was er wel een architect van de deelgemeente, Pieter Houthuizen. Hem werd gevraagd om een schets van de nieuw op te zetten tuin te maken. Ook werd er contact gelegd met de werf Charlois. Zij maakten een begroting en zij beschikten ook over voorraden materiaal om de tuin aan te leggen. De deelgemeente ging daarmee akkoord. Nu restte nog een vraag wie gaat de tuin aanleggen? Er werd contact gezocht met het Wellant College (grote groene onderwijsorganisatie voor vmbo en mbo). Leerlingen van het

college gingen aan de slag, de grondstoffen en materialen werden door de werf Charlois geleverd. Alle stenen werden door midden gespleten. Van deze tegels werden verhoogde kruidentuintjes aangelegd.

Opening. De tuin werd in november 2002 geopend. Aanvankelijk zou de tuin in april 2002 open gaan. De vertraging werd veroorzaakt door deels in eerste instantie weinig motivatie van de leerlingen en de snikhete zomer van 2002. Inmiddels was er een stichting tot stand gekomen. Circa twintig vrijwilligers hadden zich aangemeld om de tuin te onderhouden. Bij het gereedkomen van de tuin ontstond het idee leuke activiteiten te organiseren; Kerstborrel, meditatie, dichtersmiddagen, pompoenen- en geraniummarkt. Voor de vrijwilligers werd er een High Tea georganiseerd. Vanaf dat moment ging alles in een stroomversnelling. Door het werven van wat fondsen konden wij de tuin goed gaan inrichten met een tuinhuisje, een kas en extra banken op de tuin. In 2009 wonnen we met de tuin een grote prijs van de Gemeente Rotterdam. Hierdoor konden we de plantenperken met buxushaagjes omzomen, tevens werd er een toilet en een opberghuisje achter in de tuin geplaatst. In 2014 werd er ook een Social Sofa geplaatst, die door enkele vrijwilligers is beplakt met mozaïeksteentjes, een pareltje in de tuin.

De Sofa is geïnspireerd door Karel Appel en is getiteld "De Ontmoeting". Naar een idee van Piet Ubas.

Voortzetting. De vrijwilligers van de tuin onderhouden contacten met Humanitas Hannie Dekhuizen en met Humanitas verzorgingshuis Nancy Zeelenberg. De tuin heeft ook een goede band met de scholen Wartburg College, het Hoornbeek College en de kerk van de Nazarener alsmede met Euro/poort Bavo. Via Opzomeren ontstond er i.s.m. de school de Kameleon een voorleesdag voor de scholieren in de tuin.

Buurttuin "Van Swietenhof" Tuin op Zuid, ingang tegenover Van Swietenlaan 91A. U kunt zich aanmelden bij de familie van Beek tel: 010-4814253 of 06-20762093

Literaire Oogst Tarwewijk is een vast variabel gezelschap van schrijvers en dichters die zichzelf ten doel hebben gesteld om de literaire kwaliteiten van de Tarwewijk en Rotterdam Zuid onder de aandacht te brengen aan haar bewoners en zij die aan de andere kant wonen.

Aan de hand van een locatie gebonden opdracht wordt elkaars schrijven onderling getoetst en bekritiseerd om een ieder op uitdagende wijze tot grote literaire hoogte te doen laten stijgen.

Dit alles onder de bezielende leiding van Robert Tau en zijn kompaan Alexander van Elswijk. En Joz Knoop. De geschiedenis van een plek of gebeurtenis op Zuid wordt door Robert Tau aan het gezelschap uit de doeken gedaan waarna de literaire raderen op volle toeren gaan draaien.

Het geheel wordt gadegeslagen door Marco Douma die hier en daar enige bijstand en sturing verleent en samen met Rutger Zuydervelt de maandelijkse publicatie verzorgt.

Een uitgave van De Literaire Oogst, juli 2018, CultuurWerkplaats Tarwewijk. Met: Bep van Beek, Joz Knoop, Albert Prins, Dick Gebuijs, Noor van der Heijden, Alexander van Elswijk, Bep van der Waal, Robert Tau, Tania Heimans, Gerard Cox, Eddy Ouwens, Jan Brokken, Bert Nederlof, Rien Vroegindeweij, Met dank aan de ondersteuning van gemeente Rotterdam • www.cultuurwerkplaatsstarwewijk.nl